

LEMBRANZAS

O pedagogo, animador pedagógico e difusor cultural José Paz

Por Antón Costa Rico

O pasado 23 de abril de 2021 morría o pedagogo José Paz Rodríguez —Piñor, Ourense, 1948—. De profesor de ensino primario desde 1969 pasou cedo a ser profesor da Escola Normal de Ourense —logo de licenciado en Pedagogía na Universidade de Madrid en 1971—, antes de formar parte do profesorado da Facultade de Educación de Ourense ata 2010. Desde este momento seguiu desenvolvendo actividade cultural e educativa, se ben vivindo de ordinario durante seis meses ao ano en Santiniketán —Bengala occidental, India—, o lugar onde Rabindranath Tagore fundara en 1901 unha escola experimental que hoxe é a universidade Visva-Bharati, unha das máis importantes da India e un punto de referencia para o encontro de intelectuais e profesorado internacional atraído pola figura, a obra e os escritos de Tagore. José Paz foi un grande estudoso desta obra, difundiu, como no seu día fixera Vicente Risco, e reuniu en Ourense a máis excepcional biblioteca española sobre esta figura de educador e de pacifista, con milleiros de volumes.

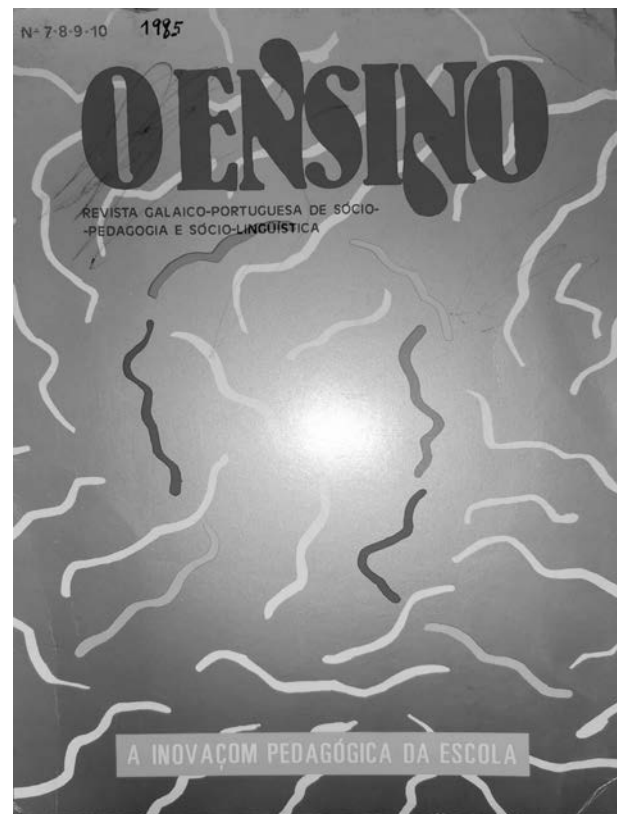
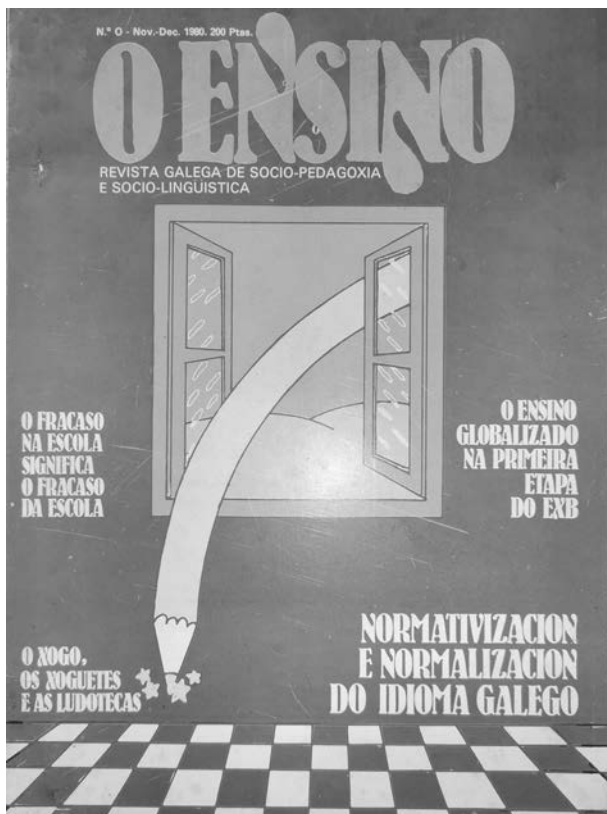
Foi un dos creadores en 1978 da Asociación Sócio-Pedagóxica Galega, á que pertenceu e desde a que impulsou a revista *O Ensino*, entre outras actividades como as Xornadas do Ensino. Nos primeiros anos oitenta deu o paso a ser militante reintegracionista e asociado da AGAL (Associação Galega da Língua), o que con outros elementos de controversia -tamén presentes noutras circunstancias- veu ocasionar unha crise na AS-PG e o nacemento da Asociación Sócio-Pedagóxica Galaico-Portuguesa (ASPGP), que puxo en marcha numerosas convocatorias de Jornadas do Ensino de Galiza e Portugal, celebradas en Ourense, mais tamén noutras cidades e localidades de Galiza e do norte portugués, e un intento de continuación da revista *O Ensino*, que aínda editaría varios números.

Gran estudoso do cinema, foi coordinador do Cine-Clube Padre Feixóo durante máis de dúas décadas, animador das Xornadas de

REVISTA GALEGA
DE EDUCACIÓN
PUBLICACIÓN DE NOVA ESCOLA GALEGA

ISSN: 1132-8932

Páx. 84-85

Nos primeiros anos 80 *O Ensino* foi unha lectura apreciada por numerosos ensinantes.

Cine do Carballiño e de varios ciclos de cinema educativo. Ademais, organizou diversos encontros de Jogos populares Galaico -Portugueses e varias mostras de "recursos didácticos alternativos", preparando el mesmo distintas unidades didácticas, editadas desde a ASPG e desde a ASPGP, sobre a festa dos maios, os magostos, o entroido, as árbores e os dereitos humanos, entre outras, sendo frecuente a súa presenza en distintos medios de comunicación e revistas culturais, en particular no xornal *La Región* e nos medios de comunicación propiciados desde o movemento reintegracionista/lusista.

Debemos sinalar que escribiu varios centos de páxinas de materia educativa, podendo destacar as que deixou publicadas no Portal Galego da Lingua da AGAL, actualmente todas reunidas en https://pgl.gal/author/jose_paz/, conformando unha notábel enciclopedia, na normativa da AGAL, de autores/as de Historia da Educación, con incorporación de textos, imaxes e ligazóns a documentos de youtube e filmes: desde o mundo clásico e antigo cristián, pasando polos renacentistas, os ilustrados e moi en especial as autoras e autores da Nova Educación —xa no século XX—, así como aqueloutras figuras que durante os últimos cincuenta anos viñeron contribuíndo á renovación pedagóxica. Xunto ao tratamento de autorías, hai aí un mundo de temas tratados, que se acompañan de referencias de imaxe, que teñen que ver cos debates educativos, os valores, as loitas pola educación cívica e democrática, a transformación curricular, as experiencias pedagóxicas, polo que esta sección dixital —de facto, un legado de valor— pode funcionar como un considerábel banco de recursos educativos a ter en conta para o noso actual desenvolvemento educativo.

Coas súas luces e coas súas sombras, como todos e todas temos —criticou sen razón Nova Escola Galega nalgúñas fases do seu activismo, por exemplo—, deixounos un home comprometido co seu tempo. ■